

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти

Затверджено
на засіданні кафедри спеціальної освіти
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол №_1_ від_30.08.2023 р.)

Завідувач кафедри проф. Островська К.О.

**Силабус з нормативної дисципліни «Сучасні технології роботи з дітьми із аутизмом»,
що викладається в межах ОНП «Психолого-педагогічний супровід осіб з аутизмом» для
здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна
освіта**

Львів 2023 р.

Назва дисципліни	Сучасні технології роботи з дітьми із аутизмом
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського, 7
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної освіти
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта / Педагогіка 016 Спеціальна освіта
Викладач (-і)	Островська Катерина Олексіївна, доктор психологічних наук, професор кафедри спеціальної освіти
Контактна інформація викладача	ел. пошта: katerynaostrova@gmail.com
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Субота 11.30-13.00 (кафедра спеціальної освіти, вул. Туган-Барановського, 7), on-line
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua/academics/postgraduates
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Сучасні технології роботи з дітьми із аутизмом» є нормативною дисципліною зі спеціальності <u>016 Спеціальна освіта</u> для освітньої програми «Психолого-педагогічний супровід осіб з аутизмом» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня освіти, яка викладається в <u>5</u> семестрі в обсязі <u>3</u> кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Коротка анотація дисципліни	<p>Курс «Сучасні технології роботи з дітьми із аутизмом» має чітку професійну спрямованість підготовки майбутніх провідних фахівців, які зорієнтовані на роботу із дітьми із аутизмом, у дошкільних, загальноосвітніх, загальноосвітніх закладах з інклюзивним та інтегрованим навчанням, загальноосвітніх спеціальних закладах. Навчальна програма з дисципліни «Сучасні технології роботи з дітьми із аутизмом» представляє поглиблений курс в складі теоретичної та практичної підготовки аспіранта. Основним завданням дисципліни є підготувати майбутніх корекційних педагогів до роботи з дітьми та особами з аутизмом, в умовах інклюзивних навчальних закладів.</p>
Мета та завдання дисципліни	<p>Метою нормативної дисципліни «Сучасні технології роботи з дітьми із аутизмом» є формування у аспірантів основних технологій психокорекційної роботи з дітьми із аутизмом, шляхи подолання аутистичних порушень, соціальна адаптація аутичних дітей, розвиток особистісних якостей майбутнього фахівця спеціальної освіти, оволодіння сучасними методами навчання та виховання дітей з психофізичними порушеннями розвитку.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомити аспірантів із сучасною вітчизняною системою освітніх послуг для дітей з аутизмом та її правовою основою; - розкрити особливості та закономірності розвитку, а також потенційні можливості усіх категорій дітей з аутизмом - надати інформацію про методи та прийоми педагогічної підтримки таких учнів; формувати в аспірантів професійний інтерес до роботи з дітьми означеної категорії; виховувати в аспірантів таких важливих професійних рис корекційного педагога, як доброзичливість, тактовність і коректність, відповідальність за результати своєї діяльності, терпіння, здатність до емпатії, повага та любов до вихованців, професійна чесність та порядність; - розширювати професійний світогляд аспірантів, педагогічну ерудицію
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей-інвалідів : навч. Посіб. / Т. Є. Єжова. К. : Київ. Ун-т иф. Б. Грінченка, 2011. 284 с. 2. Логвінова І. П. До проблеми формування невербальних засобів комунікативної діяльності дітей із розладами спектра аутизму / І. П. Логвінова. Логопедія. 2011 (2). С. 40-44. 3. Недозим І. В. Особливості емоційного та поведінкового компонентів соціального інтелекту у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Психологія. 2018. Вип. 2. С. 49-52 4. Островська К. О. Аутизм: проблеми психологічної допомоги. Навчальний посібник, 2006. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 110 с. 5. Островська К.О. Засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом : Монографія. Львів:

Тріада плюс, 2012. 520 с.

6. Островська К.О. Методи діагностично-корекційної роботи з дітьми з аутизмом. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць. 2017. Вип. 9,Т. 1. Кам'янець-Подільський: «Медобори», 2017. С.156-167.
7. Островська К. О. Особливості поведінки дітей з аутизмом у грі з ровесниками / Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. Вип. 41. С. 240-251.
8. Островська К. О. Особливості профорієнтації підлітків з аутизмом. Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018,Вип. 39. С. 206-220.
- 9.Островська К.О., Химко М.Б. Проблеми психологічної діагностики аутичних дітей. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з курсу “Дитячий аутизм: проблеми психологічної допомоги”, Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 38 с.
10. Kateryna Ostrovska, Sophia Grabovska. Motivation readiness of children to school in nuclear and single parent families. Journal of Education Culture and Society. 2015. No.2. P. 141-150
11. Савчук Л. Нові підходи до надання освітньо-корекційних послуг дітям з особливими освітніми Дефектолог № 5 (41) 2010. С. 6-9
12. Синьов В.М. Основи дефектології. К. : Вища шк., 1994 . 141 с.
13. Скрипник, Т. В., Куценко, Т. О. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навч. посібн., Київський університет імені Бориса Грінченка. 2022. 42с.
14. Скрипник Т.В., Мартинчук О.В., Супрун Г.В. Інноваційність практико-орієнтованого навчання майбутніх фахівців спеціальної освіти для роботи з особами з аутизмом. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки, 2022. С.68-75.
- 15.Чуприков А.П. Розлади спектра аутизму: медична та психолого-педагогічна допомога. Львів: Мс, 2012. 184с.
16. Шульженко Д.І. Аутизм не вирок . Львів, 2010. 224 с.
- 18.Шульженко Д. І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: Монографія. Київ, 2009. – 385 с.
17. Шульженко Д. І. Психологічна корекція аутичних дітей в умовах інклюзивного навчання. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. пр. 2009, № 6. К.: Університет «Україна», 2009. С. 194–203.

<p>Обсяг курсу</p>	<p>32 години аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 58 годин самостійної роботи (для аспірантів денної форми навчання).</p> <p>12 годин аудиторних занять. З них 12 години лекцій, 78 годин самостійної роботи (для аспірантів заочної форми навчання).</p>
<p>Очікувані програмні результати навчання та компетентності (за освітньою програмою)</p>	<p><i>ІК. Здатність розв'язувати комплексні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.</i></p> <p><i>Загальні компетентності</i></p> <p>ЗК-1. Здатність до опанування філософією науки та передовими знаннями у своїй академічній галузі;</p> <p>ЗК-2. Здатність до критичного аналізу, оцінки і синтезу нових ідей;</p> <p>ЗК-6. Здатність до ініціювання оригінальних дослідницько-інноваційних комплексних проектів,</p> <p>ЗК-7. Здатність до лідерства, до автономної і командної роботи під час реалізації наукових проектів.</p> <p><i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i></p> <p>СК-1. Здатність до розуміння і узагальнення сучасних наукових теорій і методів та вміння їх ефективно застосовувати для організації спеціальної та інклюзивної освіти дітей з аутизмом;</p> <p>СК-2. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у спеціальній освіті, аутології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях;</p> <p>СК-5. Здатність до управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень в сфері спеціальної освіти та дотичних до неї галузях, реєстрації прав інтелектуальної власності.</p> <p><i>Програмні результати навчання (за освітньою програмою)</i></p> <p>РН 1. Уміння поєднувати теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію розв'язання науково-прикладних задач в області спеціальної освіти та аутології;</p> <p>РН 2. Уміння оцінювати наукову, практичну, інноваційну та комерційну значимість ідей та розробок інших фахівців та наукових колективів в професійній та суміжних галузях, застосовувати вагомні результати у дослідницькій діяльності;</p> <p>РН 5. Уміння розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та професійні практики для розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем суспільства;</p> <p>РН 8. Уміння застосовувати набуті знання основних методів та прийомів спеціальної освіти та спеціальної психології для організації психолого-педагогічної діагностики, проведення реабілітаційної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми з аутизмом.</p>

Ключові слова	аутологія, етика поводження з дітьми із аутизмом, основні ознаки аутизму, класифікація розладів спектру аутизму за ступенем важкості, діагностика аутизму, корекційно-виховна робота з аутичними дітьми, розвиток активного й усвідомленого ставлення до світу, просторово-часова організація середовища, вироблення стереотипів поведінки, діагностичні методики аутизму, психокорекційні технології для дітей з аутизмом, поведінкова терапія, ТЕАСН-програма, холдінг-терапія, групова терапія, метод вибору, комунікативна терапія.
Формат курсу	Очний, заочний
теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	Екзамен
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують методологічних знань з дисциплін «Філософія», «Організація наукової діяльності», ОК «Науковий семінар (1-4 семестри).
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	При викладанні навчальної дисципліни використовуються різноманітні методи та техніки – як традиційні, так і сучасні (особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні тощо). При цьому навчання є студентоцентричним та здійснюється через залучення до активної практичної діяльності. Зокрема, для активізації навчального процесу передбачено застосування інтерактивних методів навчання з використанням новітніх мультимедійних технологій (робота при логопедичних, діагностичних обстеженнях, дискусія).
Необхідні обладнання	Мультимедійний проектор, ПК з доступом до мережі Інтернет, маркери, Мультимедійний проектор, ПК з доступом до мережі Інтернет, маркери, сучасний електроенцефалограф «Neurocom», ультразвуковий сканер Sono Book 6, прилад для реєстрації ото акустичної емісії Oto Read (скринінг слуху), комплекти Leiter-3, ADI-R, SCQ, адаптоване кафедрою методичне забезпечення: комплекти PEP-R, AAPEP, CARS.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Робота на 16 лекційних заняттях: 32 бали Підготовка 1 індивідуального проєкту – 10 балів Підготовка і написання КР – 8 балів КЗ – 50 балів Підсумкова максимальна кількість балів 100

Модульний контроль	Максимальна оцінка в балах					
	Поточний контроль (ПК)			Конт- рольний захід (КЗ) - <i>екзамен</i>	Підсумкова оцінка (ПК+КЗ)	
	Лекційні заняття	Індивідуальний проект	Разом балів (ПК)			
Аудиторна робота	Контрольна робота					
семестр всього, у тому числі	32	8	10	50	50	100

Оцінювання лекційних занять. За активну роботу на лекційних заняттях, аспірант може максимально отримати 32 бали (відповіді на заняттях відповідно до тем, які представлені в силабусах). Критерії оцінювання: 2 бали – студент виконав усі завдання згідно плану заняття; 1 бал – студент виконав не менше 60% завдань; 0 балів – студент виконав половину завдань, або менше.

Аспіранти повинні виконати 1 індивідуальний проект, максимальна оцінка якого становить 10 балів.

Зміст індивідуального проекту: проведення діагностичної процедури 1 дитини з РСА за 2-ма методиками та складання протоколу обстеження.

Якість виконання індивідуального проекту передбачається оцінити за такими критеріями:

9–10 балів — високий (творчий) рівень виконання проекту;

7–8 балів — достатній (реконструктивний) рівень;

5–6 балів — середній (репродуктивно-реконструктивний) рівень;

3–4 бали — низький (репродуктивний) рівень виконано окремі елементи проекту).

Таким чином, максимально за лекційні заняття та індивідуальний проект упродовж семестру можна отримати 42 бали, та 8 балів за контрольну роботу, яка оцінюється згідно відсотка правильних відповідей на тестові питання, що в сумі становить 50 балів.

Критерії оцінювання контрольного заходу.

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в	Оцінка		За національною шкалою
----------	--------	--	------------------------

<i>балах</i>	<i>ECTS</i>	<i>Визначення</i>	<i>Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку</i>	<i>Залік</i>
90 – 100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>		
61-70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>		

Знання студента оцінюються за чотирибальною системою: "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно".

Оцінка "відмінно" ставиться студенту в такому випадку:

дана повна правильна і ґрунтовна відповідь на поставлене теоретичне питання; наведені всі необхідні методологічні, за необхідності графічні матеріали, які розкривають суть поставленого питання; проведено ґрунтовний аналіз проблеми та зроблені висновки в напрямі її вирішення.

Оцінка "добре" ставиться студенту в такому випадку:

правильно і з достатньою повнотою викладено суть поставленого питання; приведені аргументи викладають суть поставленого питання в цілому; вирішує поставлену задачу в повному обсязі; допущено несуттєві неточності у висвітленні поставлених питань.

Оцінка "задовільно" ставиться студенту в такому випадку:

за загальні знання і розуміння основного матеріалу як теоретичної, так і практичної частини завдання;
у відповідях немає чіткості, логіки і послідовності викладення матеріалу;
не повністю висвітлено суть питання; зокрема, не вистачає необхідних аргументів, які розкривають суть поставлених питань.

Під час **самостійної роботи** аспіранти повинні опанувати глибинні знання зі спеціальності за тематикою, викладеною в силабусі. Оцінювання якості самостійної підготовки здійснюється на контрольних заходах згідно критеріїв, наведених вище.

Жодні форми академічної доброчесності не толеруються.

Питання до іспиту

1. Проблема аутизму в медико-психологічній літературі

2. Історичний аспект проблеми аутизму
3. Класифікація аутизму
4. Міжпредметні зв'язки аутології.
5. Рівнева структура аутизму
6. Форми організації спеціального виховання та навчання дітей з аутизмом.
7. Освітні послуги в закладах, підпорядкованих Міністерству охорони здоров'я України.
8. Функції спеціальної освіти у системі допомоги особам з розладами спектру аутизму.
9. Правова основа розвитку системи допомоги людям з аутизмом в Україні.
10. Психолого-педагогічна характеристика дітей з аутизмом.
11. Когнітивна сфера та комунікативно-мовленнєва діяльність та її значення для особистісного розвитку дитини з аутизмом.
12. Особливості альтернативної комунікації.
13. Перспективи професійної реабілітації та соціальної адаптації осіб із спектром аутистичних порушень.
14. Особливості підтриманого проживання для осіб з аутизмом.
15. . Психологічні властивості та корекція психічних процесів у дітей з аутизмом.
16. Психолого-педагогічне обґрунтування змісту освіти в школі для дітей з аутизмом в умовах інклюзивного навчання.
17. Сучасні методики навчання і соціалізації дітей з аутизмом.
18. Етика поводження з дітьми із аутизмом.
19. Основні ознаки аутизму. Класифікація розладів спектру аутизму за ступенем важкості.
20. Корекційно-виховна робота з дітьми з аутизмом: встановлення емоційного контакту, розвиток активного й усвідомленого ставлення до світу, просторово-часова організація середовища, вироблення стереотипів поведінки.
21. Психокорекційні технології для дітей з аутизмом: поведінкова терапія, ТЕАССН-програма, холдінг-терапія, групова терапія, метод вибору, комунікативна терапія.
22. Психолого-педагогічний супровід. Якісні показники, що характеризують особливості пізнавальної сфери і психомоторної функції дитини: особливості уваги, сприймання, пам'яті, мислення, мовлення; особливості психомоторної сфери (стан тону, загальної моторики, дрібної моторики, зорово-моторної координації, моторна швидкість, пластичність, рухове наслідування, тактильний контакт).
23. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для подальшої розробки

	<p>корекційно-розвивальної стратегії.</p> <p>24. Технологія психопрофілактики як створення відповідних умов у закладі освіти з опорою на ресурси середовища.</p> <p>25. Технологія системної корекційно-розвивальної роботи з дитиною з опорою на базові структури психічної організації.</p> <p>26. Технологія формулювання актуальних цілей за принципами цілепокладання SMART та їх узгодженого досягнення всіма учасниками групи супроводу.</p> <p>27. Технологія командної взаємодії. Технологія самооцінки професійного розвитку педагогів (за методикою ISSA).</p> <p>28. Поведінкові методи роботи з особами з РАС.</p>
Опитування	По завершенню курсу студентам надано анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в Інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1.	Тема 1. Проблеми розмежування аутизму та інших порушень розвитку .	Лекція, 4 год. Лекція: 1 год (заочна форма)	1, 3, 4, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання: критерії МКХ-11, DSM-5, їх подібність та різниця	1 тиждень
2.	Тема 2. Медичні проблеми дітей із загальними розладами розвитку	Лекція, 4 год. Лекція: 1 год (заочна форма)	3, 4, 6-17 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання: Послуги раннього втручання, скринінг	3 тиждень

				аутизму, опитувальник ADOS	
3.	Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика дітей з аутизмом	Лекція, 4 год. Лекція: 2 год (заочна форма) Виконання індивідуального завдання.	3, 4, 6-15 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання 1. Психолого-педагогічна характеристика дітей з аутизмом. Класифікації аутизму 2. Психолого-педагогічне обґрунтування змісту освіти для дітей з аутизмом. Опитувальник PEP-R	5 тиждень
4.	Тема 4. Поведінкові методи у роботі з особами з розладами спектру аутизму	Лекція, 4 год. Лекція: 2 год (заочна форма)	1-3, 4, 5-17 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання 1. Сучасні методики навчання і соціалізації дітей з аутизмом.	7 тиждень
5.	Тема 5. Секвенційний підхід у роботі з особами з розладами спектру аутизму	Лекція, 4 год. Лекція: 2 год (заочна форма) Дискусія.	1- 4, 6- 16 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання: 1. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для подальшої розробки корекційно-розвивальної стратегії.	9 тиждень
6.	Тема 6. Концепція ТЕАСН: структурування та візуалізація	Лекція, 4 год. Лекція: 2 год (заочна форма) Виконання індивідуального	3, 4, 6, 7, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання: Психокорекційні технології для дітей з аутизмом: поведінкова терапія, ТЕАСН-програма, холдинг-терапія, групова терапія, метод вибору,	11 тиждень

		завдання		комунікативна терапія.	
7.	Тема 7. Застосування методів когнітивної терапії для допомоги особам з аутизмом та їх сім'ям.	Лекція, 4 год. Лекція: 2 год (заочна форма)	4, 5, 6, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання 1. Технологія формулювання актуальних цілей за принципами цілепокладання SMART та їх узгодженого досягнення всіма учасниками групи супроводу.	13 тиждень
8.	Тема 8. Застосування відеотренінгу для допомоги фахівцям, які працюють у сфері допомоги особам з аутизмом	Лекція, 4 год.	4- 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції Розкрити питання: 1. Технологія самооцінки професійного розвитку педагогів (за методикою ISSA).	15 тиждень